

Verslag van het jaar 1924.

Met sneeuw en ijs heeft 1923 ons verlaten, en is het nieuwe jaar begonnen. Het blijft steeds koud, van 5 tot 10° C., totdat het den 10^{den} Jan. dooi werd. Alhoewel de thermometer nog maar 1 à 2° C. aanwees, dooide de sneeuw zeer snel weg. Ook nu blijft het weer steeds koud. Den 15^{den} Jan. begon het opnieuw te vriezen, alhoewel niet zooveel pl.m. 5 tot 7° C. en slechts een paar dagen. Den 17^{den} werd het weer dooi, den 18^{den} en 19^{den} Jan. nogal veel regen. Later weer vorstig 24 Jan. 4° C., den 25sten weer dooi en vast tegelijk met erge mist. Verder bleef het eindelijk dan ook dooi met mottig, kaal weer. Tot 3 Febr. bleef dit aanhouden, waarop het weer kouder werd. Den 9^{den} Febr. matige vorst met stevige O. wind, hetgeen eenige dagen aanhield. De vorst wordt strenger, tot 9° C., doch de wind gaat liggen. Het winterkoren heeft erg te lijden. Overigens is het mooi weer. Later verminderde de temperatuur, zoodat het overdag in de zon dooi is, met mooi weer. Nu en dan sneeuwbuien. Den 24sten Febr. vrij veel sneeuw, den 25sten sneeuwstorm, waarop een paar mooie dagen volgden, met matige vorst. Den 29sten Febr. opnieuw een wilde sneeuwstorm. Eenige dagen bleef het sneeuwen, bij later stil weer, waarop mooie winterdagen volgden. Wel verminderde de sneeuw over 't veld door de felle zon, doch overigens is het den 8sten Maart nog een volkomen wintergezicht. Het ijs in de kanalen is nog vrij dik, zoodat de schepen nog niet kunnen varen. De volgende week bleef dit weer aanhouden, steeds met pl.m. 1 à 5° C. vorst. Juist tot 21sten Maart bleef de winter aanhouden, en heeft deze lange, strenge winter heel wat boomen en tuinplanten vernield. Zelfs de noteboom heeft veel geleden, zoodat vele takken totaal dood waren. De bladknoppen waren afgevroren. Vele esdoorns waren doodgevroren. Niettegenstaande heeft het winterkoren, dank zij de sneeuw, zoo goed als niet geleden. Op den 21sten Maart van de lente werd het dooi, met zacht, als vochtig weer, eenige dagen aanhoudende, later weer nachtvorsten, daarbij koud maar droogend. Spoedig was de grond voor het zaaien klaar en konden we 31 Maart dan ook onder gunstige omstandigheden beginnen, en de heele week doorwerken. Het grootste deel van de 1ste zaaiing is dan ook de 5de April afgeloopen. Behoudens een paar regenbuien bleef het weer goed. De temperatuur

is bij afwisseling hooger en lager en varieert van pl.m. 40° tot 60° F. 's Nachts soms vrij erg vriezend. Den 11^{den} April is alle zaaien afgeloopen. De volgende week is iets nattig, doch wel groeizaam. Evenals de volgende dagen, den 26sten April veel warmer pl.m. 65° F., waarop onweer met tamelijk veel regen. Begin Mei was koud, guur met regenbuien, terwijl het later veel warmer werd. Vooral de 1ste week soms tot 80° F. Alles groeide zeer vlug. Gras is er thans in overvloed, terwijl het later veel warmer werd[.] koren eveneens zeer weelderig is. 't Vlas heeft hier en daar van brand te lijden. In Juni bleef het vrij drogend. Den 11^{den} onweersbuien met vrij wal regen, later weer droog, warm, tot 75° F. Het hooien is begonnen, hetgeen prachtig gaat. Na een paar dagen regen, prachtig zomerweer, nu en dan warm, tot 80° F. Veel hooi is er reeds binnen, of op ruiters. Den 30sten Juni regenachtig, met klam weer, later onstuimig, buiig, tusschenbeide sterk drogend. Vervolgens droog en erg warm, dag aan dag

van 70 tot 80° F. en zelfs hoger. De karwei is gezicht, de kool en gerst is rijp terwijl het vlas kan worden geplukt. Dit weer hield stand tot ongeveer half Juli. Den 17^{den} Juli onweer met hier en daar geweldige regens. Volgens steeds onweersbuien, met meer of minder regen. Slechts een enkele dag bleef geheel droog. Het is zeer groeizaam, doch zeer lastig voor het oogsten. Kool en karwei is binnen. Het erwtenzichten in volle gang. De 1ste week in Aug. was treurig nat en broeierig. De erwten lijden geweldig. Eerst den 11^{den} Aug. begon het droog weer te worden, met flinke N. wind, zodat we dan ook spoedig met erwten, ruiters en gerst inhalen konden beginnen. Den 12^{den} Aug. was prachtig, terwijl het, behoudens kleine buitjes, mooi weer bleef tot 16 Aug. Den 17^{den} echter veel regen. Een paar dagen ging het wel beter, doch op 20sten en 21sten opnieuw onweer met stortbuien en hagel. De bodem wordt hierdoor zeer drassig, zoodat het met de werkzaamheden zeer slecht gaat. Was het een paar dagen daarna vrij drogend, den 24sten opnieuw onweer en regen. De laatste week van Aug. was allertreurigst. Dag aan dag geweldige regenbuien. De werkzaamheden staan zoo goed als stil, terwijl het koren erg begint te lijden door uitloop en verkleuren. Er staat nog een geweldige hoeveelheid zaad buiten. Ook Sept. brengt in de eerste dagen geen verbetering. Vooral onweersbuien en overstelpende regens. Het inhalen gaat eigenlijk niet en toch ziet men hier en daar het veld ontruimen. De gevolgen zijn dan ook niet uitgebleven. Den 7^{den} Sept. ging de boerderij van G. Beukema te Pieterburen in vlammen op. Den 12^{den} Sept. ondergingen de boerderijen van Broekema te Pieterburen en Faber van Eenrum hetzelfde lot. Laatstgenoemde werd met behulp van 4 spuiten beperkt tot de bijschuur. Vele landbouwers, bang geworden, halen het koren, in die dagen ingehaald, weer naar buiten, of dorschen het zoo gauw mogelijk af. Gelukkig is de 2de helft week van Sept. gunstiger geworden, en kon vanaf 20 Sept. vrij droog worden ingehaald, zoodat dan ook de 18de het witkoren grootendeels binnen is. Ook de volgende week hield zich vrij goed zoodat dan ook den 19^{den} Sept. alles van 't veld verdwenen is. Den 22sten zijn we begonnen te zaaien. Het weer blijft onregelmatig, vallen steeds nog vrij wal regen, al gaat het onder de werkzaamheden dan ook tamelijk goed. Later werd het zelfs heel mooi zomerweer, den 4^{den} Oct. was prachtig. Ook de volgende dagen was het zomerweer, nu en dan zeer mooi en warm (65° F). Later werd het wat koeler doch het bleef steeds droog, zoodat de herfstwerkzaamheden vlug opschoten. Den 22sten Oct. viel er veel regen, daarna sterk drogend met N.O. wind en 24sten nachtvorst. Den 25sten opnieuw vrij veel regen. Eenige dagen bleef het nattig, waarna het opklaarde met de 1ste week van Nov. mooi, zacht herfstweer. Iets mistig en nachtvorsten, waarop den 14^{den} Nov. vrij strenge vorst (6° C.), zoodat alles vast zit. Lang bleef de winter niet aanhouden. Den 17^{den} was het mooi, zacht winterweer, hetgeen steeds bleef aanhouden. De laatste werkzaamheden kunnen dan ook onder zeer gunstige omstandigheden worden afgedaan. Behalve een enkelen dag regen, was het steeds zeer zacht en kalm. Den 5^{den} Dec. viel er vrij veel regen, zonder verandering in de milde dagen te brengen en bleef verder Dec. tot het einde steeds zoel,

behoudens een paar dagen iets vorstig. De beide laatste dagen veel regen en stormachtig.

De politieke toestand is er in dit jaar iets op vooruit gegaan, al is het nog verre van rustig. Vooral in Duitschland is de gang van zaken veel verbeterd. De verhouding tegenover de geallieerden is er vrij wat op vooruit gegaan, alhoewel Frankrijk nog steeds halsstarrig is, heeft dit land heel wat bakzeil moeten halen, door den druk vooral van Amerika en ook deels van Engeland. De levering van de Z.R. III, het groote luchtschip

van de Deutsche regeering aan Amerika geleverd, in afkorting op de oorlogsschulden, was een triomftocht van Berlijn naar New-York. Eene reis, die onafgebroken, zonder eenige stoornis, plaats had in Oct. 1924. In ons land wordt thans veel gedaan, om de financieele uitgave, van den Staat weer in evenwicht te brengen. Noodzakelijk wordt dit verkregen, door belasting op vele artikelen t.w. [te weten] vele artikelen te heffen, en tevens de salarissen der ambtenaren te verlagen, hetgeen hoog tijd wordt met ontslag van vele overbodige krachten. Jammer dat ons land zijn vrijhandelspolitiek er wel wat bij inschiet, al is het nog wel geen volledige protektie.

Niettegenstaande het vele sneeuw en ijs en tevens langdurig winter, waren de wintergranen en klavers goed door den winter gekomen. Alleen de laat gezaaide tarwe is grootendeels waardeloos. Het voorjaar was vrij groeizaam, de vroege zomer meer droog, hetgeen op sommige produkten nadeelig was, waardoor knol, planten poolen [?] mislukte. Over 't algemeen stonden de vruchten er uitstekend voor en was de oogst prachtig. Jammer dat het slechte weer in den oogsttijd veel heeft vernietigd. Dat najaar was vrij gunstig. Wel liet het bewerken van de grond veel te wenschen, over-, over-, het zaaïen, en overige najaarsplagen, zijn gezaaid.

Werkvolk was er steeds ruimschoots te krijgen. De loonen zijn over ongeveer de heele linie met 5% verlaagd. Op plaatsen waar geen vaste loonregeling is en dus vraag en aanbod het loon regelt zijn deze grootendeels lager.

[Loontabel 1924]

Periode	Vaste en losse vaste mannen loon p. uur	Zg. losse en koppellarb.	Vrouwen van 18 j. en j.
12 Mei tot 12 Juli	30 ct. p. uur	31 ct.	19 ct.
12 Juli – 12 Sept.	38 ct. "	40 ct.	24 ct.
12 Sept. – 12 Nov.	34 ct. "	36 ct.	22 ct.
12 Nov. – 12 Maart	24 ct. "	24 ct.	14 ct.
12 Maart – 12 Mei	27 ct. "	27 ct.	16 ct.

Oogst binnen halen	5 ct. "	5 ct.	3 ct. p. uur extra
Ruiterschoonen [?]	5 ct. "	5 ct.	3 ct.

Zichten en maaijen 52 ct. p. uur; Kokken, 100 st. f 1.00; maaij. sch. f 2.08; Vlasstrikken p. 100 sch. v. 40 cm. f 1.- ; f 1.- ; Binder p. 100 sch. à 12 sch. f 2.10. Kunstm. strooien, 5 ct. p. zaai-schur

Voeder op zondag per keer min: 50 ct; Vlassthokken p. 1000 stuks f 1.21.

De gichelloonen per H.A. zijn als volgt vastgesteld: Karwij f 17.10 - f 20.90, wit koren incl. kanarie f 21.40 - f 25.90; erwten en boonen f 20.90 - f 24.10, Kool, mosterd en maan[zaad]...

Historische toelichting bij deze pagina

- **Het luchtschip ZR-III:** Dit was de legendarische *LZ 126 Zeppelin*, gebouwd in Friedrichshafen als herstelbetaling voor de Eerste Wereldoorlog. De non-stop trans-Atlantische vlucht naar New York in oktober 1924 was destijds een wereldwijde sensatie en luidde een vreedzamer tijdperk in de luchtvaart in.
- **De loontabel:** Dit overzicht geeft een prachtig sociaaleconomisch beeld van de jaren '20 in Groningen. Opvallend zijn de seizoensgebonden loonverschillen (hoge tarieven in de oogstmaanden juli-september) en het grote loonverschil tussen mannelijke arbeiders en vrouwen ("Vrouwen van 18 j. en j.").

zaad en stokvlas, f 21.50 - f 25.70.

Periode	Dagehuur Jongens: 19 j; 18 j; 17 j; 16 j; 15 j; 14 j; 13 j.	Meisjes: 17 j; 16 j; 15 j; 14 j; 13 j.
12 Mei – 12 Juli	29 . 25 . 23 . 20 . 17 . 14 . 11 ct.	17 . 15 . 13 . 11 . 9 ct.
12 Juli – 12 Sept.	37 . 33 . 29 . 26 . 22 . 18 . 15 „	22 . 19 . 17 . 14 . 12 „
12 Sept. – 12 Nov.	33 . 30 . 26 . 23 . 20 . 17 . 13 „	20 . 18 . 15 . 13 . 11 „
12 Nov. – 12 Maart	22 . 20 . 18 . 15 . 13 . 11 . 9 „	13 . 11 . 10 . 8 . 7 „
12 Maart – 12 Mei	25 . 22 . 20 . 17 . 15 . 12 . 10 „	14 . 13 . 11 . 10 . 8 „
Oogst inhalen	5 . 4 . 4 . 3 . 3 . 2 . 2 ct. extra	3 . 2 . 2 . 2 . 1 ct. extra

Vrouwen worden weer met 50% verhoogd, terwijl bij ziekte de regeling evenals voorgaande jaar is. De loonen van knechten en meiden waren over 't algemeen iets lager, tenminste de eersten. De toeloop van deutsche dienstmeisjes is verminderd na de standhouding der rentemark en zal ten gevolge hebben dat vele aanwezige meisjes weer terug zullen gaan, welke omstandigheid hier te lande, vooral in de groote steden, met leede oogten wordt tegemoet gezien. De aanwezigheid van de

duizenden dezer jonge meisjes hier te lande is een tijdlang een ware uitkomst geweest in vele huisgezinnen.

Vaste arbeiders hebben nog steeds een betere positie dan los werkvolk, al zijn er trouwens meer werkzaamheden ten vorige jaren.

Behalve 2 H.A. maanzaad en 2.50 H.A. haver is alles mach. gedorschen en geperst nl. 14711 K.G. koren en zaden enz.; 58491 kg witstroo; 10925 kg erwten; 15395 kg karwij; 160 bsh. kool- en 3016 kg maanz. stroo, samen 102892 kg. Hiervoor uitgegeven samen aan daghuren f 437.18; 2550 kg steenkool à f 2.015 = f 51.38; 400 kg persdraad à f 15.- p. ton; 2393 eenheds haver à 13 ct. / f 311.09 en f 0.00 voor personen, f 0.00, totaal f 0.00.

Met de prijzen van het vee is het 't heele jaar door vrij goed, vooral het melkvee. Beste melkkoeien zijn nog steeds van f 400 tot f 600 waard. Het andere vee is naar evenredigheid. Vet vee tot ongeveer f 1.10 per kg. Ook de schapen zijn min of meer stationair. Beste fok- en vette schapen brengen van f 45 tot f 65.-. Vette lammeren f 30.- f 45.-. Weidelammeren in de herfst middenprijs f 20.-. Met de paarden is het minder regelmatig. In 't voorjaar liepen de prijzen door tusschenkomst van Duitschland sterk op, zoodat voor de beste belgische merries weer tot f 1000.- en meer kon worden bedongen. Later daddelden de prijzen weer en

(Ingevoegd tekstfragment onderaan de pagina)

de Klinkenbergerweg, groot 30.82.60 h.a. het verkocht voor f 85000, huur f 10.90.- en 4.75.30 h.a. plus 1.14.10 h.a. = 5.89.40 h.a. los land voor f 18600, huur f 50.- .

Noordpolder Jan. '26.

H. Allersma

Historische & Taalkundige Toelichting

- **Duitsche dienstmeisjes & Rentemark:** Een fascinerend stukje sociale geschiedenis. Door de hyperinflatie in Duitsland (1922-1923) vluchtten duizenden jonge Duitse vrouwen naar Nederland om als dienstmeisje te werken. Eind 1923 werd de stabiele *Rentemark* ingevoerd. De auteur merkt op dat door het economisch herstel in Duitsland deze stroom in 1924 opdroogde, wat in Nederlandse steden tot een tekort aan personeel leidde.
- **"Daddelden":** Een prachtig, thans verouderd Gronings-Nederlands dialectwoord voor het geleidelijk zakken of dalen van de prijzen.
- **Dagehuur naar leeftijd:** De loontabel toont haarscherp aan hoe sterk kinder- en jeudarbeid in de landbouw nog was gereguleerd op basis van exacte leeftijd (van 13 tot 19 jaar) en geslacht.

